

MONITOR JAPOŃSKI

LUTY 2017

„Monitor Japoński” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualną sytuacją polityczną, gospodarczą i społeczną w Japonii, ze szczególnym naciskiem na aktywność tego kraju w regionie Europy Środkowej i w Unii Europejskiej.

Materiał opracował dr Marcin Socha – analityk Ośrodka Spraw Azjatyckich.

MONITOR JAPOŃSKI

LUTY 2017

I. WYDARZENIA SZCZEBLA CENTRALNEGO

3 lutego: Nowy Sekretarz Obrony Stanów Zjednoczonych z wizytą w Japonii

James Mattis, nowy sekretarz obrony w administracji prezydenta Donalda Trumpa potwierdził gwarancje bezpieczeństwa dla Japonii i Korei Południowej, co w znacznym stopniu uspokoiło sojuszników. Podczas spotkania z japońską minister obrony Inadą Tomomi, Mattis wspomniał o rosnącym zagrożeniu ze strony Korei Północnej oraz agresywnej polityce Chin na Morzu Południowochińskim i Wschodniochińskim. Potwierdzono stanowisko amerykańskiego rządu, dotyczące przynależności wysp Senkaku do Japonii. Kwestia zwiększenia japońskich wydatków związanych z funkcjonowaniem amerykańskich baz wojskowych nie została poruszona. Nowa administracja pochwała jednak stopniowe zwiększanie wydatków zbrojeniowych Japonii, jakie można zaobserwować od początku drugiej kadencji premiera Abe Shinzō.

3 lutego: Japoński rząd rozważa zwiększenie zakupów amerykańskiej ropy i gazu

Przygotowując się do wizyty w Białym Domu premier Abe Shinzō rozważa wprowadzenie szeregu inicjatyw zmierzających do zmniejszenia deficytu handlowego oraz polepszenia relacji gospodarczych ze Stanami Zjednoczonymi. Jedną z propozycji jest skłonienie japońskich firm do zwiększenia inwestycji i tworzenia miejsc pracy w Stanach. Kolejnym rozwiązaniem ma być zwiększenie importu gazu (LNG) z Ameryki Północnej. Ceny tego surowca na rynkach azjatyckich spadają w związku ze zwiększeniem podaży w ostatnich latach. Zapowiadany krok nie jest pozytywnym sygnałem dla japońskich importerów z uwagi na zmniejszające się zapotrzebowanie energetyczne w kraju.

WIZYTA ABE W BIAŁYM DOMU

Najważniejszym wydarzeniem minionego miesiąca była bez wątpienia wspólna konferencja prasowa z udziałem japońskiego premiera i nowego prezydenta Stanów Zjednoczonych. Wizyta w Białym Domu otworzyła dialog w sprawie podpisania dwustronnego porozumienia handlowego oraz umocniła japońsko-amerykański sojusz strategiczny.

6 lutego: Zmiany w prawie umożliwią wcześniejszą abdykację Cesarza

70% polityków z Partii Liberalno-Demokratycznej poparło projekt ustawy umożliwiający wcześniejsze odejście na emeryturę Cesarza Akihito. Nowe prawo nie wprowadzi jednak trwałych zmian w funkcjonowaniu cesarskiego dworu. Będzie ono dotyczyć wyłącznie obecnego Cesarza. Jego następców nadal ma obowiązywać dożywotni obowiązek sprawowania urzędu. Partia Demokratyczna, która stoi na czele opozycji domaga się wprowadzenia trwałych zmian w regulacjach dotyczących dworu cesarskiego. Zmianom tym sprzeciwia się konserwatywna część japońskiej sceny politycznej.

10 lutego: Wizyta premiera Abe w Białym Domu

Zdaniem przedstawicieli międzynarodowych mediów wspólna konferencja prasowa pierwszego dnia wizyty przebiegła w wyjątkowo przyjacielskiej atmosferze. Podczas spotkania nie poruszono problemu zwiększenia japońskiego finansowania amerykańskich baz wojskowych oraz oskarżeń dotyczących manipulacji kursami walut przez japońskie instytucje. Prezydent Donald Trump potwierdził gwarancje bezpieczeństwa dla Japonii i "wszystkich terytoriów znajdujących się pod jej administracją" w tym wysp Senkaku. Premierowi Abe udało się uzyskać zapewnienia dotyczące współpracy w zakresie bezpieczeństwa, na których mu najbardziej zależało. Japoński przywódca potwierdził swoje poparcie dla Partnerstwa Transpacyficznego. Ze strony prezydenta Trumpa nie było widać oznak zmiany stanowiska w tej kwestii. Sojusznicy zapowiedzieli uruchomienie nowego dialogu dotyczącego utworzenia dwustronnego porozumienia handlowego. Na czele negocjacji dotyczących handlu, polityki fiskalnej, monetarnej i projektów infrastrukturalnych mają stanąć zastępca premiera i minister finansów Asō Tarō oraz wiceprezydent Mike Pence. Prezydent Trump ma udać się z oficjalną wizytą do Japonii jeszcze w tym roku. Nowy wiceprezydent Stanów również ma odwiedzić Tokio w najbliższym czasie. Wizyta zakończyła się sukcesem. Rozmowy z amerykańskim przywódcą zostały ocenione nadzwyczaj pozytywnie przez japońskich wyborców. Ponad 70% ankietowanych jest zadowolonych z efektów szczytu.

11 lutego: Prowokacja ze strony Korei Północnej

Potwierdzenie trwałości sojuszu pomiędzy Stanami Zjednoczonymi a Japonią nabrało większego znaczenia po tym jak drugiego dnia wizyty premiera Abe Shinzō, Korea Północna dokonała kolejnej próby raketowej. Prezydent Trump i japoński przywódca stanowczo potępili akt prowokacji i zapowiedzieli współpracę mającą na celu podjęcie zdecydowanych działań wymierzonych w północnokoreański reżim na forum ONZ. Jak na razie sankcje nie przynoszą oczekiwanych rezultatów. Kim Dzong Un, w przemówieniu z okazji obchodów Nowego Roku zapowiedział, że Korea Północna jest blisko wyprodukowania interkontynentalnych rakiet balistycznych. Test raketowy był wyraźnym aktem prowokacji, który miał zakłócić spotkanie przywódców Japonii i Stanów Zjednoczonych. Do-

nald Trump zapowiedział, że jego administracja wspiera swojego sojusznika w stu procentach. Drugi dzień wizyty premiera Abe to część nieoficjalna. Szefowie państw spędzili go grając w golfa. Do informacji publicznej nie podano czego dotyczyły rozmowy.

15 lutego: Japonia wspiera Filipiny w walce z piractwem

Japoński rząd zaoferował wysłanie okrętów patrolowych, które mają zwalczać rosnące zagrożenie ze strony piratów na wodach granicznych pomiędzy Filipinami, Malezją i Indonezją. Zagrożenie ze strony piratów zmusza międzynarodowych przewoźników do wybierania dłuższych tras, co skutkuje zwiększeniem czasu i kosztów transportu morskiego.

18 lutego: "Negatywne działania" Japonii stoją na drodze do ocieplenia relacji z Chinami

Wang Yi, chiński minister spraw zagranicznych stwierdził, że relacje z Japonią powinny zmierzać ku dalszej normalizacji. Wysiłki w tym kierunku idą na marne z powodu "negatywnych działań" japońskiego rządu w kluczowych kwestiach. Pomimo braku szczegółowych wyjaśnień można wnioskować, że owe kluczowe kwestie to najprawdopodobniej stanowisko Stanów Zjednoczonych dotyczące konfliktów na Morzu Wschodniochińskim oraz działania japońskiego rządu zmierzające do potępienia aktywności Pekinu na Morzu Południowochińskim.

18 lutego: Japonia przyspieszy budowę okrętów patrolujących wody na Morzu Wschodniochińskim

Japońskie Ministerstwo Obrony planuje przyspieszenie rozbudowy floty obronnej z uwagi na rosnącą aktywność Chin. Od kwietnia przyszłego roku japońskie stocznie mają produkować dwa okręty o wyporności 3000 ton rocznie, zamiast jednego okrętu o wyporności 5000 ton. Zwiększenie produkcji jest częścią planu budowy 8 mniejszych i tańszych okrętów, które będą miały zarówno zdolność oczyszczania akwenów żeglownych z min oraz uzbrojenie przeciwko okrętom podwodnym. Procedura przetargowa zakłada podział prac nad nową flotą pomiędzy największe firmy startujące w konkursie. Dzięki temu większa ilość japońskich stoczni otrzyma kontrakty i będzie mogła pozostać otwarta.

23 lutego: Dzień wyspy Takeshima i ciąg dalszy konfliktu z Koreą Płd.

W prefekturze Shimane w zachodniej części Japonii odbyły się obchody dnia wyspy Takeshima, których celem jak co roku było podkreślenie japońskich roszczeń terytorialnych do wysp nazywanych przez rząd Korei Południowej Dokdo. W wydarzeniu wziął udział Mutai Shunsuke, wiceminister parlamentarny który zapowiedział kontynuację działań zmierzających do pokojowego zakończenia sporu. Podkreślił również, że sporne wyspy są integralną częścią Japonii. Gubernator prefektury Shimane, do której sporne terytoria należą administracyjnie od 1905 roku, wezwał japoński rząd do wznowienia rozmów dyplomatycznych. Japoński

minister spraw zagranicznych Kishida Fumio w wystąpieniu przed parlamentem stwierdził, że wyspy są nielegalnie okupowane przez Koreę Południową. Obchody kontrowersyjnego święta zostały poprzedzone przez starcia japońskich i koreańskich demonstrantów.

24 lutego: Rosja planuje rozmieszczenie wojsk na Kurylach Południowych

Na początku miesiąca w wywiadzie dla japońskiej prasy, premier Abe Shinzō zapowiedział, że jednym z priorytetów polityki zagranicznej jest uregulowanie sporu terytorialnego z Rosją przed zakończeniem jego kadencji. Niestety rosyjski minister obrony Siergiej Szojgu przedstawił plan umieszczenia jednostek wojskowych na spornych terytoriach. Nie podano dokładnej liczby żołnierzy, którzy mają stacjonować na Wyspach Kurylskich. Oświadczenie spotkało się z natychmiastowym protestem ze strony japońskiego rządu. Sekretarz Gabinetu, Suga Yoshihide stwierdził, że premier uważnie obserwuje rosyjskie posunięcia. Rozmieszczenie jednostek będzie traktowane jako nielegalne działanie na japońskim terytorium. Kwestia zostanie poruszona podczas spotkania ministrów spraw zagranicznych i ministrów obrony, które ma się odbyć w Tokio 20 marca.

27 lutego: Japoński parlament zatwierdza rekordowy budżet

Zatwierdzono rekordowy budżet w wysokości 97,45 trylionów jenów na rok 2017. Zwiększenie wydatków może być oznaką niepewnej kondycji oraz niepowodzenia strategii gospodarczej nazwanej Abenomiką. Wzrost wpływów do budżetu, będący efektem silniejszej aktywności gospodarczej nie jest tak wysoki jak przewidywano. Narzędzia polityki fiskalnej i monetarnej nie są w stanie dalej wpłynąć na kurs jena. Wzrost wydatków obejmie przede wszystkim sektor obronny oraz sektor inwestycji publicznych. Zdaniem ekonomistów decyzja o zwiększeniu budżetu jest oparta na zbyt optymistycznych prognozach, co może okazać się niebezpieczne dla stabilności japońskiej gospodarki.

II. JAPONIA I EUROPA ŚRODKOWO-WSCHODNIA

6 lutego: Japonia i Czechy w partnerstwie podczas szczytu gospodarczego w Jharkhand

Japonia, Republika Czech, Tunezja i Mongolia zapowiedziały utworzenie partnerstwa podczas szczytu inwestycyjnego w Indyjskim stanie Jharkhand. W dwudniowym wydarzeniu, które odbyło się w dniach 16-17 lutego wzięło udział ponad 2500. przedstawicieli państw z całego świata. Celem szczytu było zwrócenie uwagi inwestorów na stan Jharkhand, który posiada prawie 40% zasobów naturalnych Indii oraz stanowi świetną bazę dla rozwoju zagranicznych projektów inwestycyjnych. Wydarzenie ma promować rozwój przemysłu w regionie oraz pokazać Jharkhand jako jeden z kluczowych obszarów gospodarczych. Promocja stanu jest efektem prac rządu centralnego oraz władz lokalnych, które próbują

przyciągnąć jak największą liczbę zagranicznych inwestorów. Rząd Indii przedstawił projekt daleko idących inwestycji w sektorze rolniczym i przemysłowym.

14 lutego: Węgierski minister spraw zagranicznych z wizytą w Japonii

Minister Péter Szijjártó odwiedził Tokio z misją zwiększenia eksportu węgierskich produktów spożywczych. Tematem rozmów było również zainteresowanie japońskich firm z branży motoryzacyjnej realizacją nowych inwestycji na Węgrzech. Minister Szijjártó spotkał się z prezydentem Japońskiej Organizacji Handlu Zewnętrzny (JETRO) Ishigą Hiroyukim, ministrem rolnictwa, leśnictwa i rybołówstwa Yamamoto Yujim oraz wiceministrem rolnictwa Isozaki Yosuke. Japonia jest obecnie największym azjatyckim inwestorem na Węgrzech. 151 firm zainwestowało już 4,4 miliarda dolarów. Udało się podpisać nowe umowy z czterema przedsiębiorstwami z branży motoryzacyjnej, spożywczej i hotelarskiej, które mają zainwestować około 84 miliony Euro i stworzyć czterysta nowych miejsc pracy. Węgry eksportują najwięcej do Japonii wśród państw Europy Środkowo-Wschodniej. Dlatego też nasz sąsiad popiera podpisanie porozumienia o wolnym handlu pomiędzy UE a Japonią. Zacieśnienie współpracy pomiędzy Grupą Wyszehradzką a Japonią ma być priorytetem węgierskiej prezydencji, która rozpoczyna się w lipcu 2017 roku.

20 lutego: Węgry próbują wznowić eksport drobiu do Japonii

Węgry i Japonia podpisały porozumienie, które w krótkim czasie ma wznowić eksport węgierskiego drobiu. Producenci na Węgrzech podobnie jak w Polsce musieli tymczasowo zrezygnować z rynków azjatyckich po wykryciu przypadków ptasiej grypy w UE. Węgierski minister spraw zagranicznych udał się z misją do Tokio, gdzie negocjował zniesienie embarga oraz zwiększenie eksportu produktów spożywczych do Japonii. Negocjacje zakończyły się sukcesem. Po wprowadzeniu dodatkowych środków zapobiegawczych, eksport drobiu ma zostać wznowiony. Udało się również podjąć na nowo rozmowy dotyczące wprowadzenia zasady regionalizacji w handlu produktami spożywczymi, której Japonia nie uznaje. Jeżeli i te negocjacje zakończą się sukcesem kolejne przypadki ptasiej grypy będą skutkować zablokowaniem eksportu na poziomie komitatów a nie całego państwa. Węgierskie produkty mięsne, takie jak wieprzowina cieszą się coraz większą popularnością w Japonii. Niedługo do produktów eksportowych ma również dołączyć dziczyzna.

22 lutego: Polka pierwszą profesjonalną zagraniczną zawodniczką Shogi

25-letnia Karolina Styczyńska wygrała 44. Turniej Masters w Tokio, pokonując Japonkę Sadamasu Minami. Zwycięstwo zapewniło jej miejsce w zawodowej lidze Shogi. Shogi to japońska gra strategiczna przypominająca szachy. Karolina Styczyńska studiuje na uniwersytecie Yamanashi Gakuin Daigaku w Kōfu. Jest pierwszą osobą spoza Japonii, która dostała się do profesjonalnej ligi.

24 lutego: Piąte seminarium V4+Japan w Tokio

Tematyka kolejnego seminarium, w którym udział wzięli przedstawiciele dyplomacji państw Grupy Wyszehradzkiej i Japonii skupiała się wokół problemu migracji. Ambasada Polski, która przewodzi Grupie Wyszehradzkiej do końca czerwca 2017 r., zorganizuje spotkanie poświęcone kryzysowi migracyjnemu w Europie i na Bliskim Wschodzie na Uniwersytecie Josai w Tokio. W wydarzeniu wzięli udział wiceminister spraw zagranicznych Japonii Takizawa Motome, prof. Ikeuchi Satoshi z Uniwersytetu Tokijskiego oraz dyrektor Sławomir Dębski z Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych. Przedstawiciele Ministerstw Spraw Zagranicznych państw V4 przedstawili priorytety polityki migracyjnej.

26 lutego: Wiceminister spraw zagranicznych Czech z wizytą w Japonii

Czeski wiceminister spraw zagranicznych Lukáš Kaucký odwiedził Japonię z okazji 60. rocznicy ponownego nawiązania relacji dyplomatycznych. Wizyta jest kontynuacją dialogu politycznego i gospodarczego rozpoczętego podczas wcześniejszej wizyty ministra spraw zagranicznych Kishidy Fumio w Pradze. Czeska delegacja spotkała się z przedstawicielami Ministerstwa Gospodarki, Handlu i Przemysłu, Ministerstwa Obrony oraz Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Wiceminister Kaucký spotkał się z wiceministrem spraw zagranicznych Sonourą Kentauro oraz dyrektorem departamentu ds. Azji.

III. SYTUACJA GOSPODARCZA

9 lutego: Japońskie firmy poważnie traktują groźby Donalda Trumpa

W poprzednim miesiącu prezydent Trump oskarżył japońskie i chińskie przedsiębiorstwa o stosowanie nieuczciwych praktyk handlowych. W ogniu krytyki znaleźli się głównie japońscy producenci samochodów oraz firmy otwierające zakłady produkcyjne w Meksyku. Donald Trump otwarcie zagroził podniesieniem ceł oraz możliwością renegotjacji porozumienia NAFTA. Japońska firma Nisshinbo Holdings produkująca części samochodowe zrezygnowała z planów otwarcia nowej linii produkcyjnej w Meksyku. Możliwe, że nowa fabryka zostanie wybudowana w Stanach Zjednoczonych.

14 lutego: SoftBank przejmuje Fortress Investment

Japoński gigant telekomunikacyjny przejmie amerykańską spółkę inwestycyjną Fortress Investment o wartości około 3,3 miliarda USD. Przejęcie ma zapewnić dostęp do światowej klasy ekspertów finansowych, koniecznych dla dalszego rozwoju grupy SoftBank. Prezes koncernu Son Masayoshi w najbliższych latach planuje dalszy rozwój w sektorze nowych technologii. Jego zdaniem prezydentura Donalda Trumpa i jego działania zmierzające do deregulacji są świetną okazją do rozwoju. Przejęcie jest realizacją obietnicy SoftBanku, która zakłada nowe in-

westycje w Stanach o wartości 50 miliardów USD i utworzenie 50 000 miejsc pracy.

15 lutego: Japońska strategia eksportu energetyki jądrowej pod znakiem zapytania

Po tym jak koncern Toshiba zanotował poważne straty w związku z niekorzystnym przejęciem spółek energetycznych w Stanach Zjednoczonych, strategia rozwoju eksportu japońskich technologii nuklearnych stanęła pod znakiem zapytania. W lutym można było zaobserwować poważne spadki cen akcji koncernu, czego efektem była rezygnacja kierownictwa firmy. Po ponownym przejęciu władzy w roku 2012, administracja premiera Abe Shinzō we współpracy z największymi producentami reaktorów jądrowych rozpoczęła kampanię promocji japońskich rozwiązań energetycznych poza granicami. Działania japońskich misji w takich krajach jak Francja, Wietnam, Indie, Turcja, Polska, Słowacja, Czechy oraz Zjednoczone Emiraty Arabskie jak na razie nie przyniosły oczekiwanych rezultatów. W czerwcu 2016 roku firma Toshiba przedstawiła plan pozyskania zamówień na minimum 45 reaktorów jądrowych do roku 2030. W ostatnim oświadczeniu możemy przeczytać jednak, że koncern nie będzie przyjmował nowych zleceń budowy reaktorów i skupi się na działaniach związanych z likwidacją elektrowni jądrowych. W komentarzach przedstawicieli japońskiego rządu można przeczytać o konieczności rewizji dotychczasowej polityki promującej eksport reaktorów.

21 lutego: Angielski oficjalnym językiem w Shiseido

Japoński producent kosmetyków w przyszłym roku planuje zmianę oficjalnego języka w siedzibie głównej na angielski. Oficjalne spotkania z pracownikami oraz briefingi będą prowadzone wyłącznie po angielsku. Wewnętrzna dokumentacja również będzie przygotowywana w tym języku. Zdaniem prezesa koncernu Uotaniego Masahiko jest to kolejny krok, mający ułatwić rozwój firmy w skali globalnej i zapewnić płynną komunikację z zagranicznymi oddziałami. Od roku 2015 siedziba główna w Tokio zarządza operacjami w całej Japonii, w Chinach, w regionie Azji i Pacyfiku, obu Amerykach i Europie. Shiseido jest największym w Japonii i piątym na świecie producentem kosmetyków. Jest również jedną z najstarszych firm kosmetycznych na świecie, założoną w roku 1872.

28 lutego: Import irańskiej ropy naftowej do Azji większy o ponad 70%

Dane ze stycznia pokazały, że najwięksi partnerzy z regionu Azji i Pacyfiku: Chiny, Indie, Korea Południowa i Japonia importowali z Iranu łącznie 1,64 milionów baryłek dziennie. W październiku zeszłego roku zanotowano rekord importu w wysokości 1,99 miliona baryłek. Iran został wyłączony z decyzji OPEC, która ma ograniczyć wydobycie do 1,2 miliona baryłek na dobę, w związku z długoletnimi sankcjami. Na tej decyzji korzystają przede wszystkim gospodarki azjatyckie, które znacznie zwiększyły zakupy surowca z tego kraju. Iran podpisuje nowe umowy

na dostawy z zagranicznymi firmami paliwowymi i szybko odzyskuje pozycję na międzynarodowym rynku energetycznym.

KOMENTARZ

Tematem, który zdominował japońskie media od początku roku było objęcie urzędu przez Donalda Trumpa oraz wypowiedzi nowych członków jego administracji. Stanowisko James'a Mattisa oraz wizyta premiera Abe Shinzō w Białym Domu przyniosły wyraźne uspokojenie w kwestiach gospodarczych i bezpieczeństwa regionalnego. Japońskiemu rządowi udało się uzyskać gwarancje bezpieczeństwa, które obejmują wyspy Senkaku, spory na morzach Wschodnio- i Południowochińskim oraz zagrożenie ze strony Korei Północnej. Najważniejszym wydarzeniem minionego miesiąca była bez wątpienia wspólna konferencja prasowa z udziałem japońskiego premiera i nowego prezydenta Stanów Zjednoczonych. Wizyta w Waszyngtonie otworzyła dialog dotyczący podpisania dwustronnego porozumienia handlowego oraz umocniła japońsko-amerykański sojusz strategiczny. Oprócz wspólnego wystąpienia w związku z próbą rakietową Korei Północnej, nie udało się uzyskać informacji na temat tego o czym rozmawiali przywódcy drugiego dnia wizyty.

Zdaniem międzynarodowych i japońskich obserwatorów spotkanie Abe-Trump przebiegło w przyjaznej atmosferze co dobrze wróży przyszłości dwustronnych relacji. Sukces wizyty przyczynił się również do zwiększenia poparcia politycznego dla urzędującego premiera Japonii. Na fali popularności Partia Liberalno-Demokratyczna wprowadziła zmiany, które umożliwiają Abe Shinzō przedłużenie kadencji aż do roku 2021. Pojawiły się również pogłoski o możliwych przedterminowych wyborach parlamentarnych, które jak na razie nie zostały potwierdzone.

W minionym miesiącu warto również zwrócić uwagę na dynamikę relacji Japonii z najbliższymi sąsiadami. Rząd chiński pozostaje niezwykle wyczulony na jakiegokolwiek wzmianki dotyczące wysp Senkaku oraz sytuacji na Morzu Południowochińskim. Z wypowiedzi chińskiego ministra spraw zagranicznych oraz nastawienia obecnego rządu w Tokio, można wnioskować że w najbliższych miesiącach nie dojdzie do ocieplenia relacji. Pomimo gwałtownego ochłodzenia stosunków z Koreą Południową w związku z protestami wokół pomnika kobiet pocieszycielek w mieście Pusan oraz problemu terytorialnego dotyczącego wysp Dokdo/Takeshima, zagrożenie ze strony Korei Północnej oraz naciski Stanów Zjednoczonych popychają oba państwa do zacieśniania współpracy w obszarze bezpieczeństwa. Pomimo silnej determinacji premiera Abe, którego celem jest rozwiązanie sporu terytorialnego z Rosją, perspektywy postępu w negocjacjach wydają się nikłe. Krytyka pod adresem premiera w związku z nikłymi efektami gru-

dniowej wizyty prezydenta Putina oraz doniesienia o zwiększeniu aktywności wojskowej na spornych terytoriach oddala możliwość realnego postępu.

OŚRODEK
SPRAW
AZJATYCKICH

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

